

**La Universitat de Barcelona i l'accés obert:
cap a una nova via de difusió**

-
1. [Introducció](#)
 2. [Què entenen per accés obert?](#)
 3. [Vies de l'accés obert: La ruta verda i la daurada](#)
 4. [Revistes d'accés lliure: Via daurada](#)
 5. [Dipòsits digitals: Via verda](#)
 6. [Dipòsits digitals de la UB](#)
 7. [El Dipòsit Digital de la UB: com penjar documents](#)
 8. [Drets d'autor: Llicències Creative Commons](#)
 9. [Situació de l'accés obert a la Universitat de Barcelona](#)
 10. [Què poden fer per l'accés obert?](#)

1. Introducció

Augment desmesurat del preu
de les subscripcions de revistes

Les vies de difusió s'amplien més enllà
de les tradicionals

Etapa de canvis,
marcada per les TIC

Accés lliure
a la ciència

Cal que les institucions paguin
per donar accés a les
investigacions finançades amb
els seus propis fons?

Canvi en el paradigma editorial

Quantes vegades es paga una investigació

1.	La universitat paga el temps de l'investigador perquè faci recerca.
2.	La universitat paga els laboratoris, equipament, etc., necessaris per dur a terme la recerca
3.	Quan la recerca ja està prou elaborada per ser difosa a la comunitat investigadora, l'autor busca on publicar-la. Però sovint, cal pagar perquè una revista científica publiqui els resultats de la investigació
<p>Alguns exemples d'aquests costos són:</p> <ul style="list-style-type: none"> · De mitjana, el cost de publicar un article a una revista científica és d'entre 1.000 i 3.000 euros · La revista <i>Nature</i> és una de les revistes científiques on és més car publicar un article. · [<i>Journal of Virology</i> (la revista més prestigiosa en el camp de la microbiologia): per publicar un article de 15 pàgines, cal abonar 1.810. Font: <i>El País</i> 	
4.	Un cop el resultat de la recerca s'ha publicat les biblioteques, en la seva funció de donar accés als recursos d'informació especialitzats, paguen uns preus excessivament elevats per subscriure les revistes científiques que contenen aquestes investigacions

Quadre extret de *Cap una nova comunicació científica*, Serveis de Biblioteques i Documentació de la UPC:

< <http://bibliotecnica.upc.edu/content/open-access-0> > [Consulta 6 de febrer de 2012]

2. Què entenen per accés obert?

Open access

OAAO
OAAO

Accés obert

És un moviment que sorgeix del desig dels autors de difondre els seus treballs, de la preocupació dels bibliotecaris per l'encariment de les publicacions i per l'avenç de les TIC.

Qualsevol iniciativa que promogui l'accés en línia, gratuït, immediat i permanent al text complet d'un article científic o acadèmic des de qualsevol part del món sense barreres tècniques ni legals.

- ⦿ Autor conserva el control sobre la integritat de l'obra i el dret de ser reconegut.
- ⦿ Usuari amb accés lliure i gratuït a la informació, sense condicionants econòmics o legals.
- ⦿ Permetre la difusió, lectura, descàrrega, impressió, còpia i elaboració de treballs derivats, sense cost.
- ⦿ Sense intermediaris amb interessos comercials.
- ⦿ Major rapidesa, visibilitat i accessibilitat a la informació científica.
- ⦿ Model que pot conviure amb els drets d'autor i amb els processos de revisió i de qualitat.
- ⦿ Augment del reconeixement i del prestigi de l'autor.
- ⦿ La inversió pública reverteix socialment.

 Les **tres B** representen les ciutats de Budapest, Bethesda i Berlín on es varen celebrar les tres trobades més importants per establir els fonaments de l'actual moviment de l'accés obert, i de les quals en varen sorgir les tres declaracions més importants i conegudes.

Iniciativa de **B**udapest

[Versió original](#)

[Versió catalana](#)

Declaració de **B**ethesda

[Versió original](#)

[Versió catalana](#)

Declaració de **B**erlín

[Versió original](#)

[Versió catalana](#)

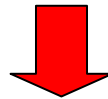

Manifest de Budapest

Recomanació d'estratègies complementàries

I. **Autoarxiu**

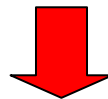
Calen eines i ajuda per dipositar els articles revisats en arxius digitals oberts.

Via verda

II. **Revistes d'accés obert**

Calen els mitjans per llançar una nova generació de revistes i ajudar a les existents a fer una transició cap a l'accés obert: revistes que no invoquin els drets d'autor per restringir l'accés i l'ús dels materials publicats, sinó per assegurar un accés obert i permanent a tots els articles publicats.

Via daurada

Via Daurada

 Publicació en revistes digitals en Accés Obert

 Declaració de Budapest: Definició

II. Revistes d'accés lliure

Calen els **mitjans per llançar una nova generació de revistes** i ajudar a les existents a fer la **transició cap a l'accés lliure**: Revistes que no invocarien els drets d'autor per restringir l'accés i l'ús dels materials publicats. En canvi emprarien aquest drets i altres eines per assegurar un **accés lliure i permanent** a tots les articles publicats.

Com que el preu és una barrera, aquestes noves revistes **no cobrarien ni per subscripció ni per accés i cercarien altres mètodes per cobrir-ne les despeses**. Hi ha alternatives per percebre fons, de fundacions i governs que financen recerca, d'universitats i laboratoris que tenen investigadors, ... No cal afavorir una solució, cal cercar alternatives creatives.

Via Daurada

Modalitats:

Pagament

- L'editorial obté els seus guanys a partir de les subscripcions (institucions) o del preu de descàrrega per article (usuaris individuals). L'autor transfereix el copyright a l'editorial. Ex: [Springer](#), [Elsevier](#), [Ebsco](#), [Kluwer](#),...

Accés obert /Pay per publish

- L'autor o entitat financera de la investigació paga a l'editorial les despeses de gestió, processament i edició de l'article. L'autor manté el copyright. Ex: [BioMed Central](#) (comercial); [PLOS](#) (sense ànim de lucre).

Model híbrid / Embargaments

- Revista on-line de pagament que ofereix, a l'autor o institució, la possibilitat de publicar en accés obert. La revista segueix sent de subscripció, però s'hi poden trobar alguns articles en accés obert. Ex: [Springer Open Choice](#).

Via Daurada

 DOAJ és un directori de revistes científiques d'accés obert (algunes només ofereixen accés públic (gratuït)) i de qualitat controlada que té per objectiu incrementar la visibilitat, facilitar-ne la consulta i fomentar el seu ús i impacte.

The screenshot shows the DOAJ (Directory of Open Access Journals) website. The header includes the DOAJ logo and the text "DIRECTORY OF OPEN ACCESS JOURNALS". There are navigation links for "Search", "Browse", "Suggest a journal", "About", "Support DOAJ!", "Statistics", and "Contact". Below these are two news items: "Journals added last 7 days" and "Journals added last 30 days". There are also links for "Open Access Info" and "For publishers". The main content area is divided into "Journals" and "Articles" sections. The "Journals" section has a search box and a "Search journals" button. The "Articles" section has a search box, a dropdown menu for "All Fields", and a "Search articles" button. On the right side, there is a "NEWS" section with several news items, a "News Archive" link, and a "DOAJ AS OF TODAY" section with statistics: "7453 journals", "3586 journals searchable at article level", and "746446 articles".

<http://www.bib.ub.edu/suport-recerca/com-difondre-ub/doaj/>

Via Verda

Un dipòsit digital és una col·lecció d'objectes digitals basada en la web. Són de caràcter acumulatiu i perpetus i permeten recollir, emmagatzemar, preservar i difondre el material arxivat. El contingut, que pot presentar-se en diferents formats, és dipositat pel creador o propietari.

Institucionals

[UB](#)
[UPC](#)

Temàtics

[RePEc](#)
[PubMed Central](#)

ConSORCIATS

[Recercat](#)
[TDX](#)

Directoris Recol·lectors

[Recolecta](#), [Driver](#)

Via Verda

- **Autoarxiu:** Procés pel qual un investigador diposita en un servidor d'accés gratuït i universal (dipòsit digital) una reproducció d'un text que ha estat "publicat" en una revista científica.

- **Quins documents es poden penjar?**
Depenent del repositori: articles científics, llibres publicats, material didàctic, presentacions (tot el material del qual en siguem autors i titulars dels drets).

- **Puc auto-arxivar documents ja publicats?**
Depenent de les editorials científiques, cal consultar les condicions legals en què es troben aquests textos a través de les bases de Dades [ROMEO](#) (projecte Sherpa) i [Dulcinea](#).

Via Verda

Polítiques editorials de les revistes (Condiciones legales)

Puc dipositar?

Publisher copyright policies & self-archiving

Search

Journal titles or ISSNs Publisher names

Exact title starts with contains ISSN

[Advanced Search](#)

Use this site to find a summary of permissions that are normally given as part of each publisher's copyright transfer agreement.

DULCINEA

Derechos de copyright y las condiciones de auto-archivo de revistas científicas españolas

[Buscar](#) | [Sugerir título](#) | [Gráficos](#) | [Acerca de](#)

[BuscaRepositor](#)

Buscar títulos de revista

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Introduzca una palabra del título o el ISSN

Buscar por editorial

Listar revistas según color ROMEO

verde azul amarillo blanco

También puede utilizar la [consulta avanzada](#) por campos.

© Grupo de Investigación "Acceso abierto a la ciencia"

DULCINEA, por su analogía con el proyecto ROMEO (<http://www.sherpa.ac.uk/about.html>), es un conocer las políticas editoriales de las revistas e acceso a sus archivos, los derechos de copyright estos pueden afectar a su posterior auto-archivo institucionales o temáticos.

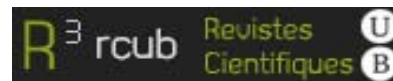
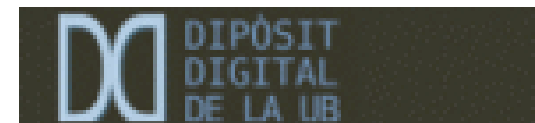
- Ⓐ Fa més visible els seus treballs per tant reben més citacions, per tant augmenta el reconeixement de l'autor.
- Ⓐ Els treballs d'una mateixa institució o temàtica estan tots reunits al mateix lloc.
- Ⓐ Depenent del repositori hi podem trobar tot tipus de document, no només articles de revistes.
- Ⓐ Ràpid accés a la informació científica.
- Ⓐ Informació recuperable i interoperable amb estàndards OAI (Google, Google scholar, Scopus-Scirus, OAISTER, Driver...).
- Ⓐ Contribueixen a augmentar la visibilitat de la producció d'una institució i promouen la divulgació de l'activitat que s'hi fa.
- Ⓐ Facilitat de les editorials científiques per deixar per oferir una reproducció del seu article en un dipòsit institucional.

6. Dipòsits digitals de la UB

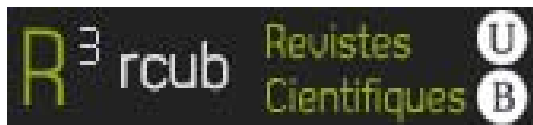
La Universitat de Barcelona participa de diversos dipòsits institucionals cooperatius, coordinats pel Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya i pel Centre de Supercomputació de Catalunya, i que compten amb el patrocini del Departament d'Universitats, Recerca i Societat de la Informació de la Generalitat de Catalunya.

<http://www.bib.ub.edu/recursos-informacio/e-diposits/>

Dipòsit que recull les publicacions digitals en accés obert derivades de l'activitat docent, investigadora i institucional del professorat i altres membres de la comunitat universitària.

RCUB (Revistes Científiques de la Universitat de Barcelona) és el portal que recull les revistes científiques editades per la Universitat de Barcelona.

Revistes Catalanes amb Accés Obert és un dipòsit des del qual es poden consultar, en accés obert, els articles a text complet de revistes científiques, culturals i erudites catalanes, entre les quals s'hi troben incloses les de la Universitat de Barcelona.

Tesis Doctorals de Xarxa conté les tesis doctorals, en format digital, de la Universitat de Barcelona així com les llegides a les universitats de Catalunya i altres comunitats autònomes.

RECERCAT

Literatura grisa de recerca, articles encara no publicats (*preprints*), comunicacions a congressos, informes de recerca, *working papers*, projectes de final de carrera, memòries tècniques, etc. de la UB, de la resta d'universitats i dels centres d'investigació de Catalunya. Els materials de recerca de la UB a RECERCAT s'obtenen de les col·leccions de [Recerca](#) del [Dipòsit Digital de la UB](#).

Materials Docents en Xarxa és un repositori cooperatiu (CBUC) que conté materials i recursos digitals resultants de l'activitat docent que es porta a terme a les universitats membres. Els materials docents de la UB a MDX s'obtenen de les [col·leccions de Docència](#) del [Dipòsit Digital de la UB](#).

Dipòsits cooperatius amb fons patrimonial

Mitjançant aquest portal la Universitat de Barcelona posa en marxa un projecte per difondre, fer públic i preservar el seu patrimoni bibliogràfic allotjat principalment a la [Biblioteca de Reserva](#) del CRAI però també a altres biblioteques de la UB com [Dret](#) i [Medicina](#).

S'hi reproduïxen digitalment una selecció d'obres originals escollides entre el ric patrimoni que custodia: manuscrits, pergamins, incunables, primeres edicions, llibres dels segles XVI, XVII i XVIII.

És un dipòsit cooperatiu (CBUC) des del qual es poden consultar, en accés obert, col·leccions digitalitzades de revistes catalanes antigues, fotografies, mapes, cartells, ex-libris, etc. relacionats amb Catalunya.

7. El Dipòsit Digital de la UB

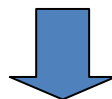

<http://diposit.ub.edu/dspace/>

El Dipòsit Digital de la UB recull les publicacions digitals en accés obert derivades de l'activitat docent, investigadora i institucional del professorat i altres membres de la comunitat universitària, amb voluntat de preservar i difondre qualsevol material creat per la Universitat.

Objectiu principal: És difondre els documents publicats per la Universitat de Barcelona i per membres de la comunitat universitària incrementant-ne i potenciant-ne la seva visibilitat.

Comunitats: Els documents dins del Dipòsit es publiquen en col·leccions, i les col·leccions s'organitzen en cinc grans comunitats "Docència", "Institucional" i "Treballs d'alumnat", "Mediateca", "Recerca".

Comunitats i Col·leccions

Docència

OMADO

RIDOC

Recull les publicacions en accés obert derivades de l'activitat docent del professorat i documents informatius sobre docència publicats per les unitats administratives i acadèmiques de la UB.

Institucional

Recull la documentació institucional i/o administrativa dels diferents òrgans de govern de la UB.

Mediateca

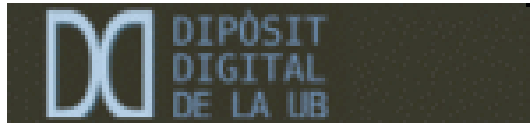
Recull els documents audiovisuals creats per professors o serveis i seccions de la UB.

Recerca

Recull les publicacions en accés obert derivades de l'activitat investigadora del professorat de la UB.

Treballs de l'alumnat

Recull els diferents treballs fets per l'alumnat.

Registre

1. Registrar-vos com a usuaris nous (alta si no teniu codi).

2. Si la col·lecció on voleu publicar no està creada cal posar-se en contacte amb el CRAI (dipositdigital@ub.edu) per tal d'establir un procediment de publicació més adient.

3. Si la col·lecció ja està creada:
Professors que entrin amb el seu identificador i contrasenya poden auto-arxivar documents a OMADO.
Per la resta de col·leccions s'ha de sol·licitar autorització al CRAI, enviant un correu a dipositdigital@ub.edu amb el vostre nom, cognom i col·lecció on voleu auto-arxivar.

Registre

4. Tenir preparat el document en algun dels formats admesos (màxim 10 Mb) i consultar la pàgina de Creative Commons per determinar el tipus de llicència que més us interessa i poder-la escollir quan el programa us ho demani.

5. Identifiqueu-vos i ara ja podeu procedir al lliurament.

6. Un cop identificats, caldrà que escolliu la col·lecció (només tindreu accés a les col·leccions on esteu autoritzats per lliurar documents).

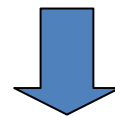
Registre

7. A partir d'aquí comença el procés de lliurament, que consta dels següents passos:

- 3 passos de descripció del document
- 1 pas de càrrega del fitxer
- 2 passos per a la llicència Creative Commons
- 1 pas final de lliurament

8. Un cop lliurat el Departament de Procés Tècnic del CRAI revisarà les metadades i hi donarà el vistiplau per publicar-lo definitivament.

9. Per més informació o ajuda podeu contactar amb dipositdigital@ub.edu

8. Drets d'autor

Llicències Creative Commons

Copytransfer / Copyleft

Sherpa / Dulcinea

Domini públic

Drets d'autor
Drets morals
Drets d'exploració

Embargaments

Què és Creative Commons?

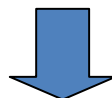

<http://cat.creativecommons.org/>

Creative Commons és una organització americana sense ànim de lucre el projecte del qual més conegut és el de les llicències que va néixer el 16 de desembre de 2002. Està representada en més de 70 països i les llicències han estat adaptades a més de 50 jurisdiccions.

Objectiu principal: Donar opcions a aquells creadors que vulguin que terceres persones utilitzin i/o modifiquin la seva obra sota unes condicions determinades, ajudant així a reduir les barreres legals de la creativitat mitjançant la nova legislació i les noves tecnologies. Aquestes condicions les escull el propi autor.

No és una entitat de gestió col·lectiva de drets, ni un lloc on registrar o dipositar obres, ni un despatx d'advocats.

Explicació de les llicències

Posar les vostres obres sota una llicència de Creative Commons no significa que aquestes obres perdin els drets d'autor, al contrari, és una manera d'exercir-los i poder oferir alguns drets a terceres persones en determinades condicions. Quines condicions? Aquest espai web us ofereix escollir o unir les condicions de la llista següent. Hi ha un total de sis llicències Creative Commons per a escollir:

- **Reconeixement (Attribution):** En qualsevol explotació de l'obra autoritzada per la llicència caldrà reconèixer l'autoria.
- **No Comercial (Non commercial):** L'explotació de l'obra queda limitada a usos no comercials.
- **Sense Obres Derivades (No Derivate Works):** L'autorització per explotar l'obra no inclou la transformació per crear una obra derivada.
- **Compartir Igual (Share alike):** L'explotació autoritzada inclou la creació d'obres derivades sempre que mantinguin la mateixa llicència en ser divulgades.

Reconeixement (by): Es permet qualsevol explotació de l'obra, incloent-hi una finalitat comercial, així com la creació d'obres derivades, la distribució de les quals també està permesa sense cap restricció.

Reconeixement - NoComercial (by-nc): Es permet la generació d'obres derivades sempre que no se'n faci un ús comercial. Tampoc es pot utilitzar l'obra original amb finalitats comercials.

Reconeixement - NoComercial - CompartirIgual (by-nc-sa): No es permet un ús comercial de l'obra original ni de les possibles obres derivades, la distribució de les quals s'ha de fer amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

Reconeixement - NoComercial - SenseObraDerivada (by-nc-nd): No es permet un ús comercial de l'obra original ni la generació d'obres derivades.

Reconeixement - CompartirIgual (by-sa): Es permet l'ús comercial de l'obra i de les possibles obres derivades, la distribució de les quals s'ha de fer amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

Reconeixement - SenseObraDerivada (by-nd): Es permet l'ús comercial de l'obra però no la generació d'obres derivades.

- Ⓞ La utilització de les llicències és completament gratuïta i no cal registrar l'obra en cap dipòsit digital específic de Creative Commons.
- Ⓞ Aquetes llicències parlen sempre de drets d'explotació mai inclouen cap referència a la cessió de drets morals.
- Ⓞ Totes les llicències permeten la còpia o reproducció, la distribució i la comunicació de l'obra sempre que, com a mínim, se'n reconegui l'autoria.
- Ⓞ Els autors mantenen els drets, són els titulars i autoritzen a publicar a la revista o editorial. S'inclou la llicència en els crèdits i en els articles. La inclusió en dipòsits digitals està autoritzada.
- Ⓞ Totes les llicències són d'àmbit mundial i no exclusives, i la cessió dels drets que impliquen és sense dret a remuneració.
- Ⓞ El llicenciador es reserva el dret de divulgar i publicar l'obra en condicions diferents o, fins i tot retirar-la. En aquest cas la llicència continuaria vigent a qui hagués rebut l'obra amb anterioritat.

9. Situació de l'accés obert a la Universitat de Barcelona

Antecedents

Febrer 2008

[La Universitat de Barcelona i la lliure difusió del coneixement](#)

Març 2008

[Recomanacions de l'EUA](#)

Juny 2009

[Consell Interuniversitari de Catalunya](#)

Octubre 2009

[Signatura de la Declaració de Berlín](#)

Febrer 2011

[Real Decreto de las Enseñanzas de Doctorado](#)

Juny 2011

[Ley de la Ciencia, tecnología e innovación](#)

Juny 2011

[Política d'accés obert a la Universitat de Barcelona](#)

Setembre 2011

[LERU: Ruta cap a l'accés obert amb exemples de la UB](#)

Situació Internacional

- Hi ha 2154 repositoris en tot el món, 87 a l'estat espanyol ([OpenDOAR](#)).
- Hi ha més de 300 mandats en tot el món ([Roarmap](#)).
- Hi ha més de 5000 revistes d'accés obert públic al món, 402 a l'estat espanyol ([DOAJ](#)).
- Unes 50 institucions que financen recerca requereixen el dipòsit en un repositori.
- 33 institucions tenen fons per publicar en accés obert, més de 300 són membres de Biomed Central.

Situació actual de la UB

Comunitats

Docència	953 documents
Institucional	899 documents
Mediateca	190 documents
Recerca	3697 documents
Treballs alumnat	323 documents

- Projecte de col·laboració amb l'aplicatiu Curricula del GREC.
- La Universitat de Barcelona ocupa el número 227 en el ranking de repositoris ([Ranking Web of World Universities](#)).

Situació actual de la UB

Tesis doctorals

- Es llegeixen una mitjana de 500 tesis per any.
- Es pengen menys del 50 % al TDX ([Tesis Doctorals en Xarxa](#)).
- 11.872 tesis al TDX, 2665 llegides a la UB.
- Projecte de digitalització de tesis publicades en paper (finalitzat).
- Aplicació del [Real Decreto 99/2011, de 28 de enero, por el que se regulan las enseñanzas oficiales de doctorado.](#)

Situació actual de la UB

Revistes científiques

- Creació del portal [RCUB](#) que recull les revistes especialitzades dels diversos àmbits editades per la Universitat de Barcelona.
- Col·laboració amb el repositori cooperatiu [RACO](#) (52 revistes en accés públic).
- Oferir assessorament als editors de la Universitat de Barcelona en l'eina per a la gestió i publicació de les seves revistes ([OJS](#)).
- La UB és supporter member de Biomed Central, obtenint un 15 % de descompte en la publicació.

Situació actual de la UB

Revistes científiques

- Des de l'1 de setembre de 2010 la UB disposa d'un fons per publicacions en accés obert. El fons és de 150.000 euros i es pot finançar fins 2.000 euros per article. Es finança la part proporcional corresponent a la UB.
- La Universitat de Barcelona és la primera universitat europea a signar el Pacte per l'equitat de les publicacions en accés obert.

10. Què poden fer per l'accés obert?

La difusió i adopció dels principis bàsics de l'accés obert depèn bàsicament de la gent. Sou vosaltres qui podeu fer que tot aquest moviment esdevingui el futur de la difusió científica

- 🔓 Podeu cercar una revista que es publiqui en accés obert.
- 🔓 Podeu publicar en una revista de difusió tradicional i optar per l'opció híbrida, si és possible.
- 🔓 També podeu autoarxivar en un dipòsit digital temàtic o institucional.
- 🔓 També podeu optar per negociar les vostres condicions a l'hora de signar la cessió de drets.
- 🔓 Si sou estudiants també podeu contribuir a l'accés obert mitjançant l'autoarxiu dels vostres treballs a un dipòsit temàtic o institucional.

CRAI OFICINA DE DIFUSIÓ DEL CONEIXEMENT

- 8** **Assessorament i informació** als membres de la UB en tot el que fa referència a la difusió del coneixement científic que s'hi genera, així com en la utilització de materials aliens, posant èmfasi especial en les alternatives de divulgació lliure.

Ignasi Labastida

ilabastida@ub.edu

934035377

Moltes gràcies!